

Roma Akadémia

Részletek a Roma Parlament oktatási programjának előadásáiból

Az elhallgatott kérdésekről indított képzéssorozatot a Roma Parlament a szervezet székházában.

A november 21-én megtartott első előadáson Kemény István szociológus tartott előadást a hallgatóságnak – civil szervezeti, kisebbségi önkormányzati vezetőknek, képviselőknek – a '71-ben végzett, majd '91-ben megismételt országos reprezentatív cigány vizsgálat eredményeiről (Kemény István értekezése januári lapszámunkban olvasható).

A párbeszédsorozat november 28-i előadásán dr. Mislivetz Ferenc szociológus a civil demokrácia, a civil szféra kiépítésének esélyeit taglalta. Mint elmondta, szerény jövedelmű társadalmakban is kialakulhat az emberi öntudat magasabb formája. A civil társadalomnak – véleménye szerint – csak akkor van esélye a hatalom kontrollálására, ha létrehoz egy újfajta tudást: a társadalomnak meg kell tanítania önmagát saját magára.

Dr. Szegál Borisz pszichológus előadásában elsőként az irányú vizsgálódásairól számolt be, hogyan kezelik a 8–10 milliós cigány lakosságot számláló Európa egyes országai a cigány kérdést – különös tekintettel az oktatásra. Megállapította: a demokratikus nyugati államokban semmiféle civilizált megoldásra nincs példa, sőt a romák helyzete még csak fel sem merül kezelésre váró társadalmi kérdésként. Elmondta továbbá, hogy jelenlegi munkahelyén, a főiskolán felvételi előkészítő szervezésébe fogott, elsősorban roma fiatalok számára mérnök-tanári – informatikai szakra. Az előkészületek idején mind a tanári testület, mind pedig a hallgatók hevesen tiltakoztak a roma fiatalok bekerülése ellen.

Kiefer Károlynak, a Csapiban működő általános iskola és diákothton igazgatójának előadását az alábbiakban adjuk közre.

Mindenek előtt szeretném megköszönni, hogy meghívást kaptam. Röviden bemutatnom iskolánkat a CSAPI Általános Iskolát és Diákothont. A CSAPI Iskolát 1973-ban hozta létre az akkori Zala Megyei Tanács azzal a céllal, hogy a térségben, pontosabban a nagykanizsai hátrányos helyzetű cigány gyerekeknek létrehozzon egy olyan intézményt, ahol fölzárkóztatják a gyerekeket, akik utána visszakerülnek a lakóhely szerinti általános iskolába. A következő lépés az volt, hogy ennek az iskolának a folytatásaként a szomszéd településen létrejött egy felső tagozatos hasonló kollégium, ott fejezték be a tanulók az általános iskola nyolc osztályát. Ez így ment egészen a rendszerváltásig. A rendszerváltáskor a Nagyrecsei Általános Iskola és Diákothonból, – hogy úgy mondjam –, az akkori vezetés száműzte ezeket a tanulókat, és megszűn-

tette a diákothont. Ettől a pillanattól kezdve fejlődött föl a CSAPI Általános Iskola és Diákothon nyolc osztályos iskolává, amelyhez tartozik két óvodai csoport is.

Az iskolánkról tudni kell azt, hogy nálunk olyan szegregáció létezik, amit maguk a szülők választanak, azzal, hogy, önként hozzák oda a gyerekeket óvodásként, általános iskolásként és bízzák az iskolára a gyerekeik oktatását, nevelését. Kezdetben ez az iskola úgy működött, hogy egy hónapban egyszer mentek haza a gyerekek. Az én véleményem az volt, hogy ez egy rendkívül hibás, nagyon rossz megoldás, ugyanis a gyerekek kiszakítása a családból, elszakítása a szüleitől azt eredményezi, hogy azok a kis emberek érzelmileg, lelkileg sérült gyerekké válnak. Amióta én ott dolgozom, azóta hétközi diákothonként működünk.

tehát minden héten haza kell mennie minden gyereknek, és hétfőn érkeznek vissza hozzánk. Az elszakítás így nem olyan mérvű, ami károsodást, sérülést okozhatna a gyerekeinknek.

Nagyon sok állami gondozásból kikerült gyerekekkel találkoztam már, húsz éve foglalkozom cigány tanulókkal. Ijesztőek azok a zavarok, amelyekkel ezek a kisgyerekek küzdenek, amelyeket tapasztaltam, még a kollegáim is tapasztaltak. Évekbe telik, mire a lelki egyensúlyuk visszatér. Az általános iskolába járó gyerekeink szülei szegény szülők, 96%-uk munkanélküli. Talán ez is az egyik oka annak, hogy odakerülnek hozzánk a gyerekek.

Normál általános iskolaként működünk. Ezt azért hangsúlyozom, mert ugyan gyakran a kisegítő iskolákba járó gyerekeknek 70–80 százaléka cigány gyerekekből tevődik össze. Én ezt nem tu-

dom elfogadni, mert a gyakorlat az, ha valamelyik általános iskolába bekerül egy hat éves cigány gyerek, az iskola elküldi a nevelési tanácsadóba, megvizsgálják, ő pedig meg se szólal, mert fél, vagy nem is tud, – mert nyelvi nehézségei vannak – vagy dacból nem szólal meg, szóval bekerül a kiegészítő iskolába, holott nem oda való. A gyakorlat azt mutatja – nálunk, hangsúlyozom – hogy azok a gyerekek akik nem jártak óvodába, az általános iskola első osztályát gyakran megismétlik annak érdekében, hogy a hátrányok lecsökkenjenek. Utána a későbbiek során nincsenek ilyen jellegű gondok, problémák. A túlkorosság így abból adódik, hogy az általános iskola első, második, harmadik évfolyamában míg a hátrányokat leküzdik a gyerekek, addig ismételnék és utána negyedik osztálytól fölfelé már ez sem jellemző. 95%-ban végzik el nálunk a gyerekek az általános iskola nyolc osztályát. Nagyon érdekes dolog, amikor először lettünk teljesen homogén nyolc osztályos általános iskola, és indultunk különböző versenyeken sportversenyeken, tanulmányi versenyeken, kulturális bemutatásokon, a gyerekek félték szorongtak attól a lehetőségtől, ami tulajdonképpen elébük tárult. Megijedtek attól, hogy most nekik kell esetleg egy másik iskolával megméretniük magukat. Most már odáig jutottunk, hogy ez nem okoz gondot, mivel iskolánkat a környező iskolák

is teljes értékű általános iskolaként fogadják el, kölcsönösen rendezünk kulturális bemutatásokat, sportversenyeket, kupákat írunk ki, – tehát ilyen jellegű gondjaink problémáink nincsenek. Nem tapasztalok semmilyen megkülönböztetést legalábbis abból a körzetből nem, ahol az iskolánk van. Elfogadják a mi meghívásainkat, mi is elmegyünk máshova. Tavaly rendeztünk egy tolerancia napot, összesen a környező iskolákból a mi 213 gyerekünkön felül, még 144 másik gyerek is ott volt az iskolában egy egész napos rendezvény keretében, ami nagyon jól sikerült. Ezt szeretnénk az elkövetkezendő időkben is

megismételni, mert azt tapasztalom, hogy ez nagyon jó irányba viszi előre a gyerekek nevelését, fejlődését. Nem akarjuk és nem változtatjuk meg a gyerekek identitását, ez is egy nagyon hibás dolog lenne. Be van építve a cigány történelem az iskolai történelem anyagba, az ének, az irodalom. Cigány írókkal író-olvasó találkozókat rendezünk és folytathatnám még. A gondom ott jelentkezik, hogy van a gyerekek fölött egy szociális védőháló, ugyanis mindent biztosítunk a gyerekek számára, amíg elvégzik az általános iskola nyolc osztályát. Utána ha fölveszik valamilyen középiskolába, ahova éppen jelentkezik, ekkor következik ismét egy újabb „szűrő”, és nincs meg hozzá a szülői háttér. Itt esik ki gyakran a gyerek a szervezett oktatási keretek közül, és lesz belőle egy nyolc osztályt végzett potenciális munkanélküli. Ezt szeretném én az elkövetkezendő időben kiszűrni, kiküszöbölni. Most pillanatnyilag szervezés alatt áll az iskolánkban egy amerikai, angol kezdeményezés, aminek az a lényege, hogy gyerekek, felnőttek együtt végeznek fizikai munkát, vagy alkotó munkát vagy kulturális tevékenységet. Ezért a tevékenységért pénzt kapnak. Az összbevétel, a bruttó bevétel egyharmad része a gyerekeké, egyharmad része a felnőtteké, a másik egyharmad része visszaforgatásra kerül. Egy kis iskola gazdaságot működtetnénk így, ezt szeretném létrehozni. Az

alapjait már leraktuk, ugyanis én azt valom, hogy a gyerekeket meg kell tanítani különböző munkavégzésekre, különböző tevékenységi formákra. Mert nem minden esetben hozza ezt magával a családból. A következő lépcsőként pedig szeretném folytatni az iskolát egy szakmunkásképző iskolával. Persze nem akarom ráerőltetni a gyerekekre azt, hogy ott maradjanak, mert ez nem így működne. Aki elvégzi az általános iskola nyolc osztályát és azt mondja, hogy ő gimnáziumba akar menni, akkor gimnáziumba megy, ha szakközépiskolába akar menni, akkor oda megy, ha szakmunkásképzőbe – mondjuk eszteregályos akar lenni. – akkor elmegy oda, de azokat a gyerekeket, akik kiesnek a szervezett oktatásból, visszahoznánk, és itt tartanák őket egészen addig, amíg megszereznek egy szakmát. Most mezőgazdasági jellegű szakma megszerzésére van elsősorban lehetőség, a térség adottságai, lehetőségei ezt diktálják. Hiába akarok én bárkiből kohászt képezni, hogyha nem fog tudni ott abban a térségben, ebben a

szakmában elhelyezkedni, viszont ha megtanítom egy mezőgazdasági szakmára, lesz egy jogosítványa, tud traktort vezetni, földet művelni, akkor már a lehetősége adott, hogy esetleg ha munkanélküli, akkor is tudjon gondoskodni saját magáról, a családjáról. Megtettük az első lépéseket, építettünk istállót, pályázaton nyertünk traktort, ezek a lehetőségeink vannak. Az önkormányzat biztosít számunkra földterületet, és egy egész majort, egy gazdasági komplexumot, amiben van istálló, nagy pince, magtárak és a többi. Csak egy dolgot nem tudok még pillanatnyilag megoldani, és az a kollégiumi férőhely bővítése. Ez az egyetlen akadályja van annak, hogy ez a program akár a következő tanévtől beinduljon. Kértünk erre támogatást, segítséget, ugyanis telt ház van (az iskola 213 férőhelyében. Többen vagyunk így is, mint a a betölthető létszám), de nagyon sok esetben nincs szívem elküldeni, ha a szülő odahozza a gyereket, mert olyan körülmények közül kerül oda, hogy akár még a mi zsúfoltsá-

gunk is segítséget jelent annak a gyereknek a további élete alakításában. Sok mindent tudnék még mondani az iskolánkról, nagyon sok példát tudnék felsorolni, hogy milyen esetekkel, milyen speciális helyzetekkel találkoztunk az eddigiek során, és szívesen válaszolok a kérdéseikre, hogyha lesznek. Azt gondolom, hogy velem együtt akik ott dolgoznak az iskolában, megpróbálunk mindent megtenni annak érdekében, hogy segítsünk. A gyerekek segítségre szorulnak, a szülők is segítségre szorulnak. Lehet, hogy egy kicsit önző vagyok, de én az oktatást látom első sorban az egyetlen olyan módszernek és lehetőségnek, amivel ezeket a családokat ki tudjuk a holtpontról mozdítani. A szülőknek szakmát adni nem tudunk, de ha a gyerekeknek szakmát tudunk adni a kezébe, az már egy óriási előrelépés. Ha így működik ez az iskola a későbbiekben is, akkor talán elérkezik tíz vagy tizenöt vagy húsz év múlva az az idő, amikor nem lesz erre az iskolára szükség.

